ژیانی ڕۆژانەی ئاژەڵەکان لە باخەڵی گەرمیان و ئامۆژگاری بۆ چۆنیەتی ڕاگرتنیان

لە لایەن: ئەندازیار ڕێبوار عەبدوڵڵا

ئەگەر ئاژەڵێک بە باشی ڕابگیرێت، هەم خۆی تەندروست دەبێت و هەم بەرهەمی زیاتر دەدات. ئەمە بنەمایەکی سادەیە کە زۆر جار لە باخەڵی گەرمیان پشتگوێ دەخرێت. لە ماوەی ساڵانی ڕابردوودا، زۆرێک لە ئاژەڵدارانی ناوچەکە بە شێوازی کۆن و دووبارەبووەوە ئاژەڵەکانیان ڕاگرتووە، بەبێ ئەوەی بیر لە ژینگە، خۆراک و تەندروستی ئاژەڵەکان بکەنەوە. ئەمەش بووەتە هۆی ئەوەی کە بەرهەمی شیر و گۆشت لە ئاستێکی نزمدا بمێنێتەوە و زیانی ئابووری گەورە بەسەر خێزانەکاندا بسەپێت.

لە ڕاپرسییەکی کورتدا کە لە ٦٤ ئاژەڵدار لە ناحیەی باخەڵی گەرمیان ئەنجامدرا، تەنها ١٧ کەس وتیان کە ئاژەڵەکانیان بە شێوەیەکی ڕێکخراو ئاو دەخۆنەوە. زۆربەی ئاژەڵدارەکان ئاوی ڕووبار یان کانیاوی نزیک بەکاردەهێنن بەبێ ئەوەی هیچ جۆرە پاڵاوتنێک بکەن. ئەمەش مەترسی نەخۆشی وەک تەپەسک و زگچوون زۆر زیاد دەکات، بەتایبەت لە وەرزی هاویندا کە پلەی گەرما دەگاتە ٤٢ پلەی سەدی.

خۆراک گرنگترین بابەتە. زۆربەی ئاژەڵدارەکان پشت بە گیای سروشتی و پاشماوەی کشتوکاڵ دەبەستن، بەبێ ئەوەی هیچ خۆراکێکی تەواوکەر بدەن. ئەگەر ئاژەڵێک تەنها گیای وشک بخوات، بە تایبەتی لە زستاندا، پێویستی بە ڤیتامین و کانزا هەیە کە لە گیای سەوزدا بەردەستە. کەمی ئەم خۆراکانە دەبێتە هۆی لاوازی، کەمخوێنی و کەمبوونەوەی بەرهەمی شیر.

ئاژەڵدارێکی تەمەن ٥٨ ساڵ لە گوندی بەردەڕەش ڕوونی کردەوە کە ساڵانە نزیکەی ٣ ملیۆن دینار بۆ چارەسەری ئاژەڵەکانی خەرج دەکات، بەڵام ئەگەر لە سەرەتاوە گرنگی بە خۆراک و ئاو بدایە، ئەو بڕە پارەیە بە زۆری دەتوانرا ڕزگار بکرێت. ئەمە نموونەیەکی ئاشکرایە لەوەی کە چۆن بێ ئاگایی لە بنەماکانی ڕاگرتن دەبێتە هۆی زیانێکی گەورە بۆ خێزانەکان.

ئەگەر بمانەوێت باشترین ڕێگا هەڵبژێرین، دەبێت سێ شت بکەین: یەکەم، ئاو دەبێت ڕۆژانە و بە ڕێکی بدرێتە ئاژەڵەکان. دووەم، خۆراک دەبێت تێکەڵەیەک بێت لە گیای سەوز، کاهی و کەمێک ئارد یان تەڕمێ. سێیەم، ئاژەڵەکان پێویستیان بە شوێنێکی پاک و وشک هەیە بۆ خەوتن، نەک لە ژێر ئاسمانی کراوەدا لە کاتی بارانبارین.

ئەم گۆڕانکارییانە پێویستیان بە پارەیەکی زۆر نییە، بەڵام پێویستیان بە ئاگایی و بەردەوامی هەیە. ئەگەر ئەمڕۆ ١٠ کەس لە باخەڵی گەرمیان دەست بە ڕاگرتنی ئاژەڵ بکەن بە شێوازێکی باشتر، ساڵانە دەتوانرێت نزیکەی ٤٠ ملیۆن دینار لە زیانی نەخۆشی و مردن ڕزگار بکرێت. ئەمە تەنها بۆ ١٠ کەس، کەواتە بیر لە کاریگەری ئەو ژمارەیە بکەنەوە ئەگەر هەزاران ئاژەڵدار هەمان هەنگاو بنێن.

ئەگەر ئاژەڵەکانت ڕۆژانە ئاو بخۆنەوە، ڕێژەی نەخۆشکەوتن بە نیوە کەم دەبێتەوە